OGRÓD BOTANICZNY W MYŚL PRZEPISÓW PRAWA

Piotr Reda
Kierownik ds. naukowych Ogrodu Botanicznego

Założenie i nazwanie „ogrodem botanicznym" obiektu, w którym uprawia się różnorodne rośliny, nie jest jeszcze równoznaczne z założeniem prawdziwego ogrodu botanicznego. W polskim prawie reguluje to ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r. Nr 92 poz. 880, z późn. zmianami). Podaje ona w art. 5 pkt 10 definicję ogrodu botanicznego: „urządzony i zagospodarowany teren wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nim związanymi, będący miejscem ochrony ex situ, uprawy roślin różnych stref klimatycznych i siedlisk, uprawy roślin określonego gatunku oraz prowadzenia badań naukowych i edukacji", a w pkt. 21 zalicza ogrody botaniczne do terenów zieleni, pełniących funkcje publiczne.

Uprawnienia ustawowe na prowadzenie ogrodu botanicznego

Art. 67 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy mówi, że utworzenie i prowadzenie ogrodu botanicznego wymaga uzyskania zezwolenia Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Zezwolenie to wydaje się po zasięgnięciu opinii regionalnego dyrektora ochrony środowiska właściwego ze względu na miejsce położenia ogrodu botanicznego (w przypadku Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Zielonogórskiego jest to Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim) oraz opinii organizacji zrzeszającej przedstawicieli ogrodów botanicznych. Funkcję tę pełni Stowarzyszenie pn. „Rada Ogrodów Botanicznych i Arboretów w Polsce".

Uniwersytet Zielonogórski 4 listopada 2014 r. wystąpił do Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z wnioskiem o wydanie zezwolenia na prowadzenie ogrodu botanicznego w myśl ustawy o ochronie przyrody. Wniosek ten, po przeprowadzeniu inspekcji na terenie ogrodu, uzyskał pozytywne opinie zarówno Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim jak i Rady Ogrodów Botanicznych i Arboretów w Polsce. Procedura uzyskania zezwolenia zakończyła się sukcesem i 7 lipca 2015 r. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska wydał oficjalną decyzję zezwalającą Uniwersytetowi Zielonogórskiemu na prowadzenie ogrodu botanicznego pod nazwą Ogród Botaniczny Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Korzyści

Zezwolenie na prowadzenie ogrodu botanicznego w myśl przepisów ustawy o ochronie przyrody, daje nam wymierne korzyści. Wśród nich warto wymienić:

- Ogród Botaniczny UZ jest obiektem chronionym. Art. 65 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, mówi, że ogrody botaniczne oraz tereny przewidziane w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na rozbudowę istniejących ogrodów podlegają ochronie w celu zapewnienia ich prawidłowej działalności i rozwoju.
- Możliwość prowadzenia legalnej uprawy gatunków roślin zagrożonych wyginięciem, w celu ich ochrony ex situ (poza miejscem naturalnego występowania) oraz wprowadzania ich do środowiska przyrodniczego w ramach programów ochrony tych gatunków, po uzyskaniu odpowiedniego zezwolenia (art. 69 ust. 1 pkt 3 i art. 74 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody).
- Możliwości pozyskiwania dodatkowych funduszy na zadania, które wynikają z obowiązków ogrodów botanicznych (art. 69 ust. 1 o ochronie przyrody). Należą do nich między innymi: uczestnictwo w badaniach naukowych, edukacja w zakresie ochrony gatunkowej roślin, wspomniana uprawa gatunków roślin zagrożonych wyginięciem, prowadzenie odpowiedniej dokumentacji. Źródłami ich finansowania mogą być np.: Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, fundusze unijne z programu Infrastruktura i Środowisko, inne fundusze celowe.
- Możliwość legalnego, odpłatnego przechowywania roślin objętych ochroną w ramach kompensacji przyrodniczych dla inwestycji budowlanych.
- Prawo do członkostwa w Radzie Ogrodów Botanicznych i Arboretów w Polsce.
- Zwolnienie z opłat rocznych z tytułu trwałego zarządu (art. 83 ust. 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, Dz. U. z 2000 r. Nr 46, poz. 543, z późn. zmianami).

DZIAŁ ROŚLIN UŻYTKOWYCH W OGRODZIE BOTANICZNYM (FOT. OD AUTORA)

Rada Ogrodów Botanicznych i Arboretów w Polsce

Wraz z uzyskaniem uprawnień ustawowych dla prowadzenia ogrodu botanicznego, dziekan Wydziału Nauk Biologicznych, prof. Leszek Jerzak, wystąpił do Stowarzyszenia pn. „Rada Ogrodów Botanicznych i Arboretów w Polsce" z wnioskiem o włączenie w poczet jej członków także Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Zielonogórskiego. Jako formalnego przedstawiciela wskazał kierownika ds. naukowych ogrodu - dr. Piotra Redę. 9 września 2015 r. Rada Ogrodów Botanicznych i Arboretów podczas XLV Zjazdu Ogrodów Botanicznych i Arboretów w Poznaniu zatwierdziła ten wniosek. Od tej pory nasz ogród jest pełnoprawnym członkiem Rady Ogrodów Botanicznych i Arboretów w Polsce.